

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

ODDELEK MURSKA SOBOTA ZAVOD ZA PRESTAJANJE KAZNI ZAPORA MARIBOR

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o lokaciji:

► **Tip lokacije:** Javni, zavod za prestajanje kazni zapora (v nadaljevanju: Oddelek).

► **Kategorije oseb, ki jim je bila odvzeta prostost:** Obsojenci in priporniki.

► **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost lokacije na dan obiska:** Skupna zmogljivost oddelka se od prejšnjega obiska ni spremenila in je še vedno 34 zaprtih oseb. Zaradi ukinitve prestajanja uklonilnega zapora se je spremenila oziroma za dve mesti povečala kapaciteta obsojeniškega oddelka in sedaj znaša 20 mest (prej 18), število mest za pripornike pa je ostalo nespremenjeno 14 mest.¹

Potek obiska in priprava poročila:

► Obisk je bil **ne najavljen** in **opravljen** dne 24. 8. 2016².

► **Skupina za obisk:** dva predstavnika Varuha človekovih pravic RS (namestnik varuhinje in svetovalec Varuha) in dva predstavnika pogodbenih nevladnih organizacij (Mirovni inštitut in Humanitarno društvo Pravo za VSE).

► **Vsebina obiska:** sprejela nas je vodja oddelka. Ob obisku smo opravili pregled bivalnih in skupnih prostorov Oddelka, ter se ob tem pogovorili z vsemi zaprtimi osebami, ki so to želele. Sledil je končni razgovor.

¹ V času obiska je bilo v Oddelku skupaj nameščenih 36 zaprtih oseb, in sicer:

- 12 pripornikov in

- 24 obsojencev, od tega je bil v času našega obiska eden na begu (obsojenec, ki je že koristil ugodnosti prostih izhodov in ni bil ocenjen kot begosumen, se po zadnjem prostem izhodu ni pravočasno vrnil v Oddelek); Pred kratkim je bilo v Oddelek začasno (z odločbo) premeščenih 12 obsojencev iz matičnega Zavoda za prestajanje kazni zapora Maribor.

V času našega obiska nobena od zaprtih oseb ni prestajala kazni zapora na podlagi 12. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij - ZIKS-1; prav tako nobena oseba ni prestajala hišnega zapora.

²Prejšnji obisk oddelka je bil opravljen 8. 12. 2014.

► **Poročanje:** Poročilo o obisku smo po pošti posredovali Generalnemu uradu Uprave Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij (v nadaljevanju: Generalni urad URSIKS), Oddelku pa v vednost 5. 9. 2016, skupaj s predlogom, da ga obravnava ter nam v roku 30. dni sporoči njegova stališča; tozadevni odgovor smo prejeli 11. 10. 2016, torej 36. dan po odpremi.

► **DPM je posebej pohvalil**

- da so zakonodaja in tudi letna poročila Varuha in DPM v pisarni dežurnega policista,
- da so bili prostori, namenjeni zaprtim osebam, ob obisku čisti, urejeni in redno vzdrževani,
- da so bili bivalni prostori zaprtega režima pred kratkim prepleskani in da so bila zamenjana okna,
- da je bil prostora številka 8 (po pojasnilu vodje oddelka gre za t. i. varen oziroma večnamenski bivalni prostor) od prejšnjega obiska prenovljen,
- da glede dostopnosti do zdravstvene oskrbe s strani zaprtih oseb nismo slišali pripomb,
- da glede količine in kakovosti hrane nismo slišali nobenih pripomb,
- da se tudi pripornikom v poletnih mesecih omogoča pogostejše tuširanje (ne samo trikrat tedensko) in
- da s strani zaprtih oseb glede možnosti nakupov nismo slišali pripomb.

DPM: predlagamo, da se proučijo možnosti popolnitve zasedbe nezasedenega delovnega mesta, in sicer z zaposlitvijo dodatnega strokovnega delavca oziroma delavke.³

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da se strinjamo s predlogom DPM, saj Oddelek razpolaga le z enim strokovnim delavcem. Glede na število zaprtih oseb ocenjujemo, da bi Oddelek potreboval še enega strokovnega delavca, glede na obseg strokovnega dela, ki je potreben tako na obsojeniškem kot priporniškem oddelku. Na ta način bi zaprtim osebam bilo namenjeno več strokovne obravnave.

DPM: predlagamo, da Oddelek skrbi za redno čiščenje prenovljenega bivalnega prostora številka 8.⁴

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da se bivalni prostor številka 8, ki se uporablja tudi kot sprejemni prostor, redno čisti in je vedno urejen, zato pojasnjujemo, da je bila umazanija zgolj naključje.

DPM: predlagamo, da se zaradi higienskih razlogov (ločenosti od ostalih obsojencev) preučijo možnosti ureditve WC-ja v bivalnem prostoru, ki je namenjen za nameščanje obsojencev, ki delajo v kuhinji.⁵

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da se Oddelek in Generalni urad strinjata s predlogom, saj tudi sami vidimo prednosti zaradi sanitarnih razlogov. Žal pa trenutno preureditev v tem smislu ni smotrna, ker bi v tem primeru to pomenilo zmanjšanje števila ležišč.

DPM: ponovno predlagamo, da se v okviru možnosti poskuša v čim krajšem času zamenjati staro iztrošeno pohištvo (omare in postelje).⁶

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da se že dlje časa zavedamo nujnosti zamenjave starega kovinskega pohištva z novim lesenim in je že pred leti v ta namen izdelal projekt izdelave tipskega pohištva. Žal je investicija omejena z

³ Sistematiziranih je 26 delovnih mest, dejansko zaposlenih pa je 25. Vodja oddelka in vodja pravosodnih policistov pojasnita, da bi potrebovali še enega strokovnega sodelavca oz. sodelavko, še posebej glede na to, da so osebe zaprte večinoma v Oddelku veliko več kot 6 mesecev. Ker ni socialne delavke v Oddelku, je pravosodna policistka prevzela še določene prostočasne aktivnosti z zaprtimi osebami.

⁴ Bivalni prostor številka 8 sicer ni bil prenovljen kot prostor za izločitev (da bi bil oblazinjen in brez pohištva), saj je v njem nameščena postelja pritrjena, vgrajen je kovinski umivalnik, WC na počep, zamenjano je bilo okno, radiator in cevi pa so zaščitene. Kljub temu, da bivalni prostor (še) ni bil prenovljen v skladu z dosedanjimi priporočili DPM, da se le ta ustrezno oprepi za potrebe izločitve, je sedanje stanje prenovljenega prostora veliko varnejše za morebitno izločitev zaprte osebe v ta prostor, saj v njem ni več premičnega pohištva. Ob pregledu prostora pa je bilo ugotovljeno, da je le ta slabše očiščen, saj je bil umazan kovinski umivalnik. Prav tako smo v WC-ju na počep opazili ostanke toaletnega papirja.

⁵ Kot pomanjkljivost lahko ugotovimo, da bivalni prostor, namenjen za nameščanje obsojencev, ki delajo v kuhinji, poleg tuša, ni opremljen tudi z ločenim WC-jem, kar naj bi bilo z vidika higienskih razlogov boljše.

⁶ Ob pregledu bivalnih prostorov pripornega oddelka je bilo ugotovljeno, da so bili le ti pred kratkim prepleskani. Hkrati pa je bilo ugotovljeno, da glede opremljenosti od prejšnjega obiska ni prišlo do sprememb in so le ti še vedno opremljeni s starim in zelo dotrajanim (iztrošenim) pohištvom.

DPM: ker smo že med obiskom predlagali takojšnjo odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti v bivalnih prostorih številka 20 in 21, smo izrazili pričakovanje, da so bile le-te že odpravljene.⁷

DPM: predlagamo, da glede na to, da so na vratih bivalnih prostorov pripornega oddelka večje line, ki jih je mogoče odpreti, bi se le te v času poletne vročine (ob vročinskem valu) tudi čez dan odprle in bi s tem bilo omogočeno več kroženja zraka, ali na drug način poskrbi za dodatno zračenje pripornih bivalnih prostorov (npr. z občasnim odpiranjem vrat bivalnih prostorov).

DPM: opozorili smo na potrebo, da tako Oddelek, matični ZPKZ Maribor, kot tudi UIKS vloži več navora pri iskanju možnosti za izboljšanje stanja glede omogočanja dela zaprtim osebam.⁸

DPM: ponovno predlagamo, da se preučijo možnosti ureditve fitnes sobe oziroma, da se proučijo možnosti, da bi se »fitnes pod nadstreškom« dodatno opremil. Ob tem smo opozorili na potrebo po spoštovanju priporočila CPT, da naj bodo tudi priporniki dnevno vsaj osem ur izven svojih celic in vključeni v različne koristne aktivnosti, kot so delo,

denarjem in zamenjava pohištva ne gre tako hitro, kot bi si tudi sami želeli.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Oddelek pojasnil, da so navedene pomanjkljivosti, ki se nanašajo na bivalna prostora številka 20 in 21 na pripornem oddelku in se nanašajo na odtoke in električno, že sanirane.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Oddelek pojasnil, da predlog podpira in se bodo po želji pripornikov slednja odpirala. Ocenjujejo pa, da to bistveno ne bo prispevalo k ohlajanju prostora.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da se strinjamo z ugotovitvijo DPM glede potrebe po sprejetju dodatnih ukrepov za omogočanje dela vsem zaprtim osebam. Generalni urad ima v letu 2017 in v naslednjih letih, področje zaposlovanja zaprtih oseb urediti sistemsko, s ciljem omogočiti delo oziroma delovno terapijo vsem zaprtim osebam.

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Oddelek pojasnil, da zaradi prostorske stiske v Oddelku, brez da bi žrtvovali en bivalni prostor na račun kapacitete Oddelka, slednje ne more realizirati. Bo pa Oddelek proučil in Generalnemu uradu posredoval predlog dolgoročne preureditve Oddelka, kjer bi poleg

⁷ Ob tokratnem obisku je bilo tudi ugotovljeno, da je v bivalnem prostoru številka 20 slabo pritrjena vodna armatura. Nadalje je bilo v bivalnem prostoru številka 21 ugotovljeno, da so poškodovana vrata sanitarnega dela, da v sanitarnem delu ne deluje luč, da je zamašen odtok umivalnika, in poškodovano okno.

⁸ Ob tokratnem obisku lahko ugotovimo, da je v Oddelku prišlo do upada možnosti za zagotavljanje dela zaprtim osebam (razen možnosti dela na t. i. hišnih delih), saj kot je pojasnil vodja oddelka, JGZ Rinka oziroma v povezavi s tem matični ZPKZ Maribor že dalj časa Oddelku ne more zagotoviti vsaj minimalnega dela, kot je bilo to v preteklosti, ko so v okviru JGZ delali vsaj trije ali štirje obsojenci.

izobraževanje, športu ali druge primerne aktivnosti.⁹

dodatnega prostora za fitnes proučili tudi prostor za dodatne delavnice. Proučili in predlagali bodo tudi možnost nakupa več funkcionalne naprave za fitnes pod nadstreškom. Glede možnosti, da priporniki več časa prebijejo izven celic, pojasnjujemo, da Oddelek že proučuje različne variante, ki bi to omogočile in hkrati zagotovile varno izvrševanje pripora.

DPM: predlagamo, da se proučijo možnosti, da bi se nad telefonom na dvorišču namestila streha, ki bi zaprtim osebam omogočila uporabo le tega tudi v času slabega vremena. Poleg tega naj se popravi obstoječi nadstrešek, saj naj bi prepuščal vodo v primeru dežja.¹⁰

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Oddelek pojasnil, da streha nad telefonsko govornico ne pušča. Res pa je, da ne zagotavlja popolne zaščite pred dežjem v primeru večjega naliva. Luknja na strehi nadstreška na dvorišču za sprehod pa je sanirana.

DPM: predlagamo, da se pri telefonu na hodniku Oddelka preučijo možnosti ureditve primerne zaščite, ki bi osebi, ki opravlja klic, zagotovila več zasebnosti.¹¹

Generalni urad URSIKS: sporočamo, da je Oddelek pojasnil, da je za zaščito za zasebnost pri telefonskih govornicah poskrbljeno na način, da ima vsaka telefonska govornica standardno plastično kabino, prav tako pa se od zaprtih oseb, ki čakajo na vrsto pri telefonskem razgovoru, zahteva, da se spoštuje polje diskretnosti, ki je določeno pri govornici. Generalni urad pa bo v zvezi s tem pri izvajalcu storitev telefonije proučil, če obstajajo tudi kakšne drugačne vrste zvočne zaščite.

DPM: predlagamo, da se proučijo možnosti, da bi se zaprtim osebam, ki imajo proste izhode (vikend izhode) ponovno omogočilo, da bi svoja oblačila

Generalni urad URSIKS: pojasnjujemo, da na podlagi veljavnega zakona ni moč prinašati stvari v Oddelek. Glede na

⁹ Nekateri priporniki so izrazili željo, da bi jim Oddelek omogočal več športnih pripomočkov na dvorišču oziroma boljšo opremljenost »fityesa pod nadstreškom« oziroma da bi se uredil prostor, ki bi bil namenjen za potrebe fityesa.

¹⁰ Nekateri priporniki so se glede govornice na sprehajališču pritožili, da ta ni pokrita in nanjo ves čas sije sonce oz. da ni primerna za uporabo v času slabega vremena (dežja), čeprav priporniki gredo na sprehajališče, saj ima ta sicer nadstrešek, ki zaprtim osebam (pripornikom in obsojencem) omogoča bivanje na svežem zraku tudi v primeru slabega vremena.

¹¹ Glede telefonskega aparata, ki je v hodniku pred prostorom dežurnega pravosodnega policista, smo ugotovili, da ta sicer ima plastično zaščito, vendar pa po mnenju DPM ta, glede na to, da se po hodniku konstantno gibljejo zaposleni in druge zaprte osebe, ne zagotavlja dovoljše zasebnosti.

prali doma in jih ob vrnitvi v Oddelek prinesli nazaj.¹²

DPM: ponovno predlagamo, da se zagotovijo prevodi hišnega in dnevnega reda vsaj v tuje jezike sosednjih držav in v angleščino.¹³

DPM: izrazili smo pričakovanje, da si bodo zaposleni v Oddelku tudi v prihodnje prizadevali obdržati profesionalen in korekten odnos do zaprtih oseb.¹⁴

odstopanja v praksi ima Generalni urad namen to področje enotno urediti s hišnimi redi.

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da še vedno nismo izvedli sprememb in dopolnitev hišnih redov in s tem tudi izdelave njihovih prevodov v tuji jezik. Razlog je v tem, da je bila šele pred kratkim sprejeta novela Pravilnika o izvrševanju kazni zapora, ki predstavlja osnovno podlago za dopolnitev hišnih redov.

Generalni urad URSIKS: pojasnujemo, da je cilj vodstva URSIKS, da vsi zaposleni spoštujejo in imajo do zaprtih oseb korekten in profesionalen odnos. To je namreč zagotovilo ne samo za kvalitetno delo, ampak tudi za stabilne varnostne razmere v zavodih.

¹² Ob obisku smo prejeli pripombo zgolj na spremembo, ki se je po pojasnilu vodje oddelka zgodila pred približno pol leta, da obsojenci, ki imajo proste izhode, oblek ne smejo več nositi v pranje domov (in prinesiti čistih nazaj), čeprav v zvezi s prejšnjo prakso v Oddelku niso beležili težav.

¹³ Hišni in dnevni red še vedno ni preveden v kakšen tuj jezik (npr. angleščino, madžarščino...) kar je bil predlog DPM že ob prejšnjem obisku.

¹⁴ Tudi ob tokratnem obisku lahko DPM ponovno pohvali zaposlene v Oddelku, saj od zaprtih oseb nismo slišali pritožb zaradi neprimerne ravnanja oziroma smo slišali predvsem pohvale za zaposlene, razen za enega pravosodnega policista, na kar smo vodstvo Oddelka ob obisku že opozorili.